

Ἑλεύθερη πληροφόρηση

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Μητροπολίτης Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
Ἀριθμ. φύλλου 74 1 Δεκεμβρίου 2001

Τό πακέτο τῶν 3 ἐπιστολῶν

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Πολύς λόγος γιά τό πακέτο τῶν τριῶν ἐπιστολῶν, πού ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔστειλε στόν Πατριάρχη καί στή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος καί οἱ λίγοι Ἱεράρχες, πού ἐνέχονται γιά τή σύνταξη, τήν ἔγκριση καί τήν ἀποστολή τους, ὑποστηρίζουν, πώς εἶναι μνημεῖα ἐκκλησιολογικῆς σκέψης, ἀπαυγάσματα τῆς ἀνησυχίας τους καί ἐφαλτήρια τοῦ ἀγώνα τους γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς Κανονικῆς τάξης στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἀντίστοιχοι παράγοντες τοῦ Φαναρίου, ἀντίθετα, τίς χαρακτηρίζουν ὡς μνημεῖα θεολογικῆς ἀφασίας καί τυπώματα μιᾶς ἀνέλεγκτης ἐγωπάθειας τοῦ σημερινοῦ προκαθημένου τῆς ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας.

Ἡ Φαναριώτικη ἀπόρριψη φανάτισε τό ἀρχιεπισκοπικό περιβάλλον τῶν Ἀθηνῶν. Σύμφωνα μέ τήν «πρώτη ἀντίδραση Μητροπολίτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» - πού τή δημοσιοποιεῖ ὁ αὐλικός δημοσιογράφος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς - οἱ παράγοντες τοῦ Πατριαρχείου ἐκτρέπονται «σέ ὕβρεις σέ βάρος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ προκαθημένου της». Καί ἡ ἀνοίκεια αὐτή πρακτική - κατά τήν ἴδια πάντα πληροφόρηση - «δείχνει ἀνασφάλεια καί μεσαιωνική-φεουδαρχική ἀντίληψη».

Εἶναι γεγονός ἀναντίρρητο, πώς οἱ τρεῖς ἐπιστολές δυνάμωσαν τήν ἔνταση. Σήκωσαν καινούργιο κύμα διαφωνιῶν ἀνάμεσα στίς ἡγεσίες τῶν δυό τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καί ἀναφανελώριες φωτιές ἐμπάθειας καί ἀνταγωνιστικότητας. Βάθυναν ἐπικίνδυνα τό χάσμα, πού ἀνοίξε μέ τά ἡγεμονικά του ὁράματα ὁ κ. Χριστόδουλος, ἀμέσως μετά τήν ἀναρρίχσή του

στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο τῶν Ἀθηνῶν. Καί δρομολόγησαν ἐξελίξεις, πού, ἂν συνεχιστοῦν, δέν μποροῦν νά ἔχουν ἄλλο τέρμα, παρά τό σχίσμα.

Ἡ τελευταία αὐτή ἐπισήμανση δέν εἶναι δική μας. Τή διατυπώνουν καί τήν προσυπογράφουν, μέ πολλή ὀδύνη, 27 Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σέ κοινή ἐπιστολή τους, πού τήν ἀπευθύνουν στόν Πρόεδρο τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας Χριστόδουλο.

Γράφουν:

«Μακαριώτατε, μέ ἰδιαιτέραν ἀνησυχίαν καί συνοχήν καρδίας παρακολουθοῦμεν τήν πορείαν τῶν σχέσεων Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καί Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ ὁποία πορεία, ἐάν συνεχισθῇ ὑπό τό αὐτό πνεῦμα, ἀσφαλῶς θά ὀδηγήσῃ εἰς καταστάσεις μὴ ἐπιθυμητάς, μὴ ἀποκλειομένου καί αὐτοῦ τοῦ σχίσματος. Διὰ τοῦτο προτείνουμε νά σταματήσῃ πᾶσα περαιτέρω συζήτησις καί νά προχωρήσωμεν αἱ δύο Ἐκκλησίαι ἐν συμπονοῖᾳ καί ἀγαστῇ συνεργασίᾳ πρὸς ὄφελος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῆς Κοινωνίας γενικώτερον, ὡς συμβαίνει μέχρι σήμερον, σεβόμενοι τὰ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τοῦ 1850 καί τῆς Πατριαρχικῆς Πράξεως τοῦ 1928, ἅνευ οὐδεμιᾶς ἀλλαγῆς τῶν κειμένων αὐτῶν» («Ἐπενδυτής», 13-14 Ὀκτωβρίου 2001).

Ἡ σοβαρή διατύπωση τοῦ κειμένου αὐτοῦ καί ὁ αὐξημένος ἀριθμός τῶν Μητροπολιτικῶν ὑπογραφῶν, ὑποδηλώνει ὅτι ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος βρίσκεται σέ κατάσταση προβληματισμοῦ καί ἀναταραχῆς. Καί ὅτι διαισθάνεται, πῶς οἱ φιλοδοξίες τοῦ σημερινοῦ προκαθημένου, ὑπέρμετρες καί ἀνεξέλεγκτες, προοιωνίζονται ἀναστάτωση καί δεινὴ περιπέτεια γιὰ τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

1. Ὑπέρβαση ἐξουσίας.

Προτοῦ ἐπιχειρήσουμε τήν ἐπισήμανση τῶν πολλαπλῶν πτυχῶν τῆς στρεβλωτικῆς διαλεκτικῆς, πού χρησιμοποιήθηκε κατὰ κόρο ἀπὸ τό συντάκτη τῶν ἐπίμαχων ἐπιστολῶν (δέν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τόν Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο), θά πρέπει νά υπογραμμίσουμε, ὅτι, ἀκόμα καί ἡ σύνταξή τους καί ἡ ἀποστολή τους στό Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦταν πράξεις αὐθαίρετες. Δέν στηρίζονταν σέ ἐξουσιοδότηση ἐκ μέρους τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. Ἀντίθετα, οἱ ἀποφάσεις δυὸ Συνελεύσεων τοῦ Σώματος δέσμευαν σέ μιά γραμμὴ νηφάλιου προσωπικοῦ διαλόγου καί σέ ἀποφυγὴ τροφοδοσίας τῆς ἔντασης μέ γραπτές ἐπικρίσεις τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Ἡ αὐτόβουλη καί αὐθαίρετη καταπάτηση τῶν δυὸ αὐτῶν ἀποφάσεων ἀποτελεῖ σοβαρότατο Κανονικὸ παράπτωμα. Κατάλυση τοῦ Συνοδικοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας μας. Καί παραβίαση τοῦ ὅρκου, πού κάθε Ἐπίσκοπος δίνει κατὰ τήν ἐπίσημὴ μέρα τῆς ἀνάδειξής του σέ ποιμένα καί σέ φύλακα τῶν ἱερῶν παραδόσεων.

Οἱ Ἱεράρχες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔλαβαν γνώση τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Πατριάρχῃ Βαρθολομαίου πρὸς τόν Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο κατὰ τίς μέρες, πού συνεδρίαζε τό Σῶμα τῆς Ἱεραρχίας, τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1999. Ἡ πρωτοβουλία γνωστοποίησής τους, δυστυχῶς, δέν προήλθε ἀπὸ τόν πρόεδρο τῆς Συνόδου, τόν κ. Χριστόδουλο. Αὐτός ἐπιχείρησε νά ἀποκρύψει τίς ἐπιστολές, γιὰ νά ἀποφύγει τίς ἀντιδράσεις καί νά σφετεριστεῖ τήν ἀρμοδιότητα τῆς ἀπάντησης. Ἡ δημοσιοποίηση τῶν πατριαρχικῶν σκληρῶν ἐπιπλήξεων πρὸς τόν Ἀρχιεπίσκοπο ἐγίνε ἀπὸ τίς στῆλες τῶν ἐφημερίδων. Καί, ὅπως ἦταν φυσικό, τάρα-

ξαν τά ἡρεμα, λιμνάζοντα νερά, τῆς Ἱεραρχίας καί δημιουργήσαν ἔντονες συζητήσεις καί ἀντιδικίες. Τελικά καί μετά τό θόρυβο, πού ἀντήχησε ἔξω ἀπό τήν αἴθουσα τῶν Συνοδικῶν Συνεδριάσεων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀναγκάστηκε, ἦ, σωστότερα, ὑποχρεώθηκε νά περιμαζέψει τίς ἄμετρες φιλοδοξίες του. Καί ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας, κατέληξε στήν ἀπόφαση νά μή σταλοῦν ἀπαντητικές ἐπιστολές, γιά νά ἀποφευχθεῖ τό ἐνδεχόμενο ὀξυνσης τῆς κρίσης.

Τήν ἀπόφαση αὕτη τῆς ὁλομέλειας τοῦ Ἱεραρχικοῦ Σώματος τήν ὑπενθύμισε πρόσφατα ὁ δημοσιογράφος τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς αὐλῆς. Ὁ ἔμπιστος παραστάτης τοῦ κ. Χριστοδούλου. Πού παντοῦ καί πάντοτε εἶναι his master's voice.

Στό ἔνθετο τῆς ἐφημερίδας «Ἐλεύθερος Τύπος» τῆς 5 Αὐγούστου 2001, λίγες μέρες μετά τήν ἀποστολή τῶν ἐπιστολῶν στό Φανάρι καί δυό μῆνες πρὶν ἀπό τήν τακτική Συνέλευση τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔγραψε:

«Ἡ ἀποψη, πού εἶχε ἐπικρατήσῃ στήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατά τίς συνεδριάσεις της καί κατά τό 1999 καί κατά τό 2000 ἦταν πῶς ἡ ἀλληλογραφία μεταξύ τῶν δύο Προκαθημένων δέν συντελοῦσε στήν ὑπαρξή ὁμαλῶν σχέσεων μέ τήν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ ἐπιστολές τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, πού γράφτηκαν καί οἱ δύο τό Σεπτέμβριο τοῦ 1999, ἦσαν σέ πολύ ἔντονο ὕφος καί συνεστήθη τότε ἀπό τοὺς μετριοπαθεῖς Ἱεράρχες τῆς Ἑλλάδος αὕτη νά μή ρίξει λάδι στή φωτιά, ἀλλά εἴτε μέ προσωπική ἐπαφή τῶν δύο Προκαθημένων εἴτε κατά τή συνάντηση τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν νά δοθοῦν προφορικά οἱ ἀπαντήσεις καί νά συζητηθοῦν τά θέματα πού θίγουν οἱ ἐπιστολές τοῦ Πα-

τριάρχου πρόσωπο πρὸς πρόσωπο. Ἡ ἀποψη αὕτη πέρασε στήν Ἱεραρχία καί ἀπό τότε δέν ὑπῆρξαν γραπτές ἀπαντήσεις».

Δεσμευτικές οἱ ἀποφάσεις καί τῆς Ἱεραρχίας τοῦ 1999 καί τῆς Ἱεραρχίας τοῦ 2000. Μέ ποιό δικαίωμα ἢ μέ ποιὰ Κανονική ἀρχή ὁ κ. Χριστόδουλος τίς παραβίασε;

Ἡ Ἱεραρχία εἶναι τό ἀνώτατο διοικητικό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Αὕτη ἔχει τόν πρῶτο καί ἀποφασιστικό λόγο γιά ὅλα τά μεγάλα θέματα τῆς Ἐκκλησίας. Καί εἰδικά, σύμφωνα μέ τόν Καταστατικό Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «μεριμνᾷ...διὰ τήν ἐνότητα τῆς Πίστεως ὡς καί διὰ τήν Ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καί Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν». Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος εἶναι τό ἐκτελεστικό ὄργανο, πού ὑλοποιεῖ τίς ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας. Στά πλαίσια τῆς λειτουργίας της καί τῆς εὐθύνης της δέν ἔχει κανένα δικαίωμα νά ἀκυρώσει ἢ καί ἀπλῶς νά τροποποιήσῃ ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας. Ἄν ἀλλοιώσῃ τίς ἀποφάσεις τοῦ κυρίαρχου Σώματος, κάνει κατάχρηση ἐξουσίας καί εἶναι ὑπόλογος ἐνώπιον τῆς Ἀνώτατης Διοικητικῆς ἀρχῆς.

Στή συγκεκριμένη περίπτωση, ἀκόμα καί ἂν προέκυπταν καταστάσεις, πού ὑποχρέωναν σέ ἀλλαγὴ τῆς γραμμῆς καί στήν ἀποστολή ἀπαντητικῶν ἐπιστολῶν στό Φανάρι, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος δέν ἦταν ἀρμόδια νά μεταβάλλῃ τήν ἀπόφαση τοῦ Σώματος τῆς Ἱεραρχίας. Ἐπρεπε ἢ νά συγκαλέσῃ σέ ἔκτακτη Συνέλευση ὅλους τοὺς Ἱεράρχες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἢ νά περμένῃ τήν τακτικὴ Συνέλευση τοῦ μηνός Ὀκτωβρίου καί ἐκεῖ νά ἐκθέσῃ τά περιστατικά καί νά εισηγηθεῖ τήν τροποποίηση τῶν προηγούμενων ἀποφάσεων.

Ἡ ἐνέργεια, πού τήν εἰσηγήθηκε ὁ Χριστόδουλος καί τήν ἐγκολπώθηκαν οἱ δώδεκα Συνοδικοί Σύεδροι ἦταν καθαρή παραβίαση τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τοῦ Νόμου, πού καθορίζει περιοριστικά τίς ἀρμοδιότητες τῶν ἐκκλησιαστικῶν διοικητικῶν Σωμάτων. Ὁ Χριστόδουλος καί οἱ δώδεκα, πού συνέπεσε νά εἶναι πιστοί συνοδοιπόροι του, καταπάτησαν τά ἱερά θέσμια. Ἐγιναν ἐπίορκοι. Ἐγραψαν στά παλιά τους τά παπούτσια τήν ἀνώτατη ἐκκλησιαστική ἀρχή, τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Περιφρόνησαν δυό ἀποφάσεις της. Καί προχώρησαν στή σύνταξη καί στήν ἀποστολή τῶν τριῶν ἐπίμαχων ἐπιστολῶν, πού δημιούργησαν τέτοιο σεισμό, ἱκανό νά ἐγκαινιάσει σχίσμα στήν αὐλή τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

2. Τό περιεχόμενο.

Οἱ τρεῖς ἐπιστολές, πού τίς συνέταξε καί τίς ὑπόγραψε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, δέν ἀντιμετωπίζουν τρία διαφορετικά προβλήματα. Ἡ ἐπιχειρηματολογία καί ἡ μεμφιμοιρία, πού διαχέονται καί στά τρία κείμενα, θά μπορούσαν νά συγκεντρωθοῦν καί νά συσπειρωθοῦν κάτω ἀπό τή μιά καί μοναδική ἀλαζονική ἀπαίτηση τοῦ ποιμένα τῆς πόλης τῶν Ἀθηνῶν, πού διεκδικεῖ τίτλους πρωτείων καί ἐπιδιώκει τόν ὑποσκελισμό τῶν συνεπισκόπων του καί τόν ὑποβιβασμό τους στήν τάξη τῶν βοηθῶν Ἐπισκόπων. Ἀπό αὐτές, ἡ τρίτη ἐπιστολή ἔχει τό μεγαλύτερο μῆκος. Ἀποτελεῖ, στήν πραγματικότητα, ἐπιστολιμαία πραγματεία. Καί ἐκδιπλώνει ὅλα τά ἐπιχειρήματα, πού διαθέτει ὁ κ. Χριστόδουλος στόν προσωπικό καί προσωποπαγή του ἀγώνα γιά τήν κατάκτηση τοῦ ἐπίξηλου τίτλου, «ὁ πρῶτος» (!).

Καί δέ θά ἀντισταθῶ στόν πειρασμό, μέ-

σα σ' αὐτή τή σοβαρή διαπραγμάτευση τοῦ θέματος καί τή νηφάλια κρίση τῶν στρεβλῶν καί στρεβλωτικῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ σημερινοῦ Ἀρχιεπισκόπου, νά σημειώσω καί τούτη τήν ἰδιοτυπία. Ἡ τρίτη ἐπιστολή, πού ἐνασμενίζεται, ἀπό τήν ἀρχή ἴσαμε τό τέλος, στή λάμψη τῶν πρωτείων, ξεκινάει τήν ἀρίθμηση τῶν σελίδων της, στό περιοδικό «Ἐκκλησία», ἀπό τή σελίδα «666». Εἶναι ἄραγε τυχαία ἡ στέγαση ὄλων τῶν ὁραμάτων καί τῶν αἰτημάτων τοῦ κ. Χριστοδούλου κάτω ἀπό τό στέμμα τοῦ ἀντιχρίστου; Ἡ μήπως ὁ ἀποδιοπομπαῖος ἀντίχριστος ἔχει μερίδιο στό σχεδιασμό τῆς ἀναταραχῆς καί συνέβαλε, ἐπικουρικά, καί στή στρέβλωση τῶν Κανονικῶν καί ἱστορικῶν δεδομένων;

Ξεπερνώντας αὐτή τήν παρένθεση, θά ἐπιμείνω καί πάλι στό γεγονός, ὅτι οἱ δυό πρώτες ἐπιστολές δέν εἰσάγουν διαφορετικό προβληματισμό καί δέν ἀναφέρονται σέ περιστατικά τριβῆς ἀνάμεσα στίς δυό Ἐκκλησίες, πού προκλήθηκαν ἔξω καί μακριά ἀπό τήν ἐστία τῶν «πρωτείων». Ἀπό τή στιγμή, πού εἰσάγεται ὁ δαίμονας στήν αὐλή, ἢ, κάτι τό πολύ χειρότερο, στά ἐνδότερα τοῦ Θυσιαστηρίου, ἡ ἀναστάτωση, πού ἐπισυμβαίνει, εἶναι καθολική καί οἱ τριβές ἐξελλίσσονται στό ρυθμό τῆς ἐνοπλης διαμάχης. Ἡ μιά ἀμφισβήτηση φέρνει τήν ἄλλη καί τό ἕνα παράπονο ἐκβάλλει στό ἐπόμενο.

Ἄν ὁ κ. Χριστόδουλος δέν πρωτοτυποῦσε, ζητώντας ἀπό τήν πρώτη στιγμή τήν ὑποταγή τῶν συνεπισκόπων του, μήδ' ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος θά σκεπτόταν νά διεκδικήσει ὑπεροχική μνημόνευση τοῦ ὀνόματός του στίς ἐπαρχίες τῆς Βορείου Ἑλλάδος καί τοῦ ἀνατολικοῦ Αἰγαίου. Οὔτε θά εἶχε προκύψει θέμα ἄρνησης ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου, νά συζητήσῃ τά αἰτήματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πού δέν

ήταν άλλα, παρά τό πλέγμα τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ὑπεροφίας. Οἱ σχέσεις τῶν δυό Ἐκκλησιῶν θά κυλοῦσαν ὁμαλά. Σέ κλίμα σταθεροῦ διαλόγου καί ἀδελφικῆς συμπορείας. Ἦ, στήν περίπτωσι, πού τό Πατριαρχεῖο ξεπερνοῦσε τά «ἐσκαμμένα», ἡ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θά εἶχε τήν ἐλευθερία καί τήν παρρησία νά ὑψώσει φραγμό καί νά ἐπιβάλλει τήν ἰσοτιμία καί τήν ἰσοροπία.

3. Ὁ διάλογος.

Ὡς πρῶτο στοιχεῖο στήν κριτική μου, θέλω νά φωτίσω τήν ἐπιμονή καί τήν ἀγωνία τοῦ συντάκτη τῶν ἐπιστολῶν Χριστοδούλου, θά ἔλεγα τήν ὑποκριτική εὐαισθησία του, γιά τήν ἀπρόσκοπτη πραγμάτωση διαλόγου ἀνάμεσα στίς δυό Ἐκκλησίες. Δείχνει νά ἐκτιμᾷ τόν ἐλεύθερο καί ἀπρόσκοπτο διάλογο. Καί παραπονεῖται γιά τήν ἄρνηση τῆς πατριαρχικῆς πτέρυγας νά ἀποδεχτεῖ τήν ἀδελφική συζήτηση καί τήν κοινή ἀναζήτηση τῶν σημείων προσέγγισης καί συμφωνίας.

Γράφει στήν πρώτη ἐπιστολή:

«Ἡμεῖς κραταιά ἐχομεν πάντοτε τήν πεποίθησιν περί τῆς χρησιμότητος, τῆς ἀναγκαιότητος καί τῆς ἀποτελεσματικότητος τῶν Διμερῶν Συνομιλιῶν, αἵτινες μεγάλως συμβάλλουσιν εἰς τήν καλλιέργειαν τῶν διεκκλησιαστικῶν σχέσεων καί εἰς τήν περαιτέρω σύσφιγξιν τῶν ὑφισταμένων ἀμφοτέρωθεν πνευματικῶν δεσμῶν ἀλλά καί εἰς τήν ἀντιμετώπισιν-διευθέτησιν θεμάτων ἀφορώντων εἴτε εἰς ἀμφοτέρας τάς Ἐκκλησίας, εἴτε εἰς μίαν ἐκάστην κεχωρισμένως. Αἱ ἀπόψεις ἡμῶν αὗται περιείχοντο καί εἰς τήν γενομένην προσφώνησιν ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Συμπροέδρου καί Ἀγαπητοῦ Ἀδελφοῦ κατὰ τάς Διμερεῖς Συνομιλίας

Μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου κ. Προκοπίου».

Διαβάζοντας κανεῖς αὐτό τό ἀπόσπασμα τῆς ἐπιστολῆς, βλέπει νά καταλήγει, τελικά, στή θρηνητική κοινοποίηση παραπόνων. Ἐκχύνει ποτήρι πικρίας, γιά τήν ἀρνητική στάση τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Τοῦ Μητροπολίτη Ἐφέσου κ. Χρυσόστομου, ὁ ὅποιος δήλωσε «ἀπεριφράστως ὅτι ἀποκλείεται πᾶσα συζήτησις ἐπὶ θεμάτων θιγόντων τά ὅσα προβλέπουν ὁ Πατριαρχικός καί Συνοδικός Τόμος τοῦ 1850, δι' οὗ ἐδόθη τό Αὐτοκέφαλον εἰς τήν καθ' Ἑλλάδα Ἐκκλησίαν καί ἡ Πατριαρχική καί Συνοδική Πρᾶξις τοῦ 1928, δι' ἧς ἀνετέθη «ἐπιτροπικῶς» εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἡ διοίκησις τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῶν περιφερειῶν τῆς ἀπελευθερωθείσης τότε Ἑλληνίδος Πατρίδος...».

Ὁ στοχαστικός ἀναγνώστης αὐτῆς τῆς θρηνητικῆς ἀποστροφῆς, τίνει νά πιστέφει, πῶς ὁ κ. Χριστόδουλος ἔχει περί πολλοῦ τό θεολογικό καί Συνοδικό διάλογο καί τόν ὑπηρετεῖ μέ βαθύτατο σεβασμό. Ἀλλά τά γεγονότα δίνουν ἄλλη πληροφόρηση.

Θά ἀντιμετωπίσω μέ σκληρή γλῶσσα τόν ὑποκριτικό αὐτό σεβασμό τοῦ κ. Χριστοδούλου πρὸς τό διάλογο. Εἶναι καθαρή μπλόφα. Δηλώνει καί υπογράφει, ὅτι ἔχει «πάντοτε κραταιά τήν πεποίθησιν περί τῆς χρησιμότητος, τῆς ἀναγκαιότητος καί τῆς ἀποτελεσματικότητος τῶν Διμερῶν Συνομιλιῶν». Καί ὁ ἴδιος, στήν προσωπική του, ὑπεύθυνη διακονία, κινεῖται πάντοτε αὐταρχικά καί ἀρνεῖται κάθε γόνιμο διάλογο μέ ἐκείνους, πού τολμοῦν νά διατυπώσουν ἄποψη διαφορετική ἀπὸ τή δική του.

Προσωπικά θά εἶχα νά καταθέσω πολλά, ἐπιβαρυντικά, γιά τό σκληρό τρόπο του καί τήν πεισματική του ἄρνηση νά διαλεχτεῖ μέ

τούς αδελφούς του, πού, επί τρεις σχεδόν δεκαετίες, σηκώνουν τό σταυρό του διωγμού και δέχονται, δίχως νά τούς δοθεῖ κἄν τό δικαίωμα νά ἀπολογηθοῦν, τίς ἀπανωτές καταδίκες. Στό κομπολόι τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων, πού ἐπλεξε τό ἀγροῖκο ἦθος τοῦ προκατόχου του, πρόσθεσε καί ὁ Χριστόδουλος καί νέες, ἐνδεικτικές ὑποβαθμισμένου ἐπισκοπικοῦ ἤθους καί ἀρρωστημένου, κοσμικοῦ αὐταρχισμοῦ. Μήτε κάλεσε τούς συνεπισκόπους του νά διαλεχτεῖ μαζί τούς. Μήτε τούς ἀπάγγειλε ἐπίσημα τήν κατηγορία. Μήτε δέχτηκε τήν ἀπολογία τούς. Τούς καταδίκασε γιά μιᾶ ἀκόμη φορά ἀναπολόγητους. Καί οὔτε κἄν ἀποτόλμησε νά τούς κοινοποιήσει ἀκόμα καί αὐτή τήν καταδικαστική ἀπόφαση.

Ἀλλά δέν εἶναι μόνο αὐτές οἱ πράξεις βιασμοῦ τῆς ἐλευθερίας τῆς γνώμης, τοῦ διαλόγου ἢ τῶν διμερῶν συνομιλιῶν, πού βάρυνον τόν κ. Χριστόδουλο. Ἀκόμα καί στίς Συνελεύσεις τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, κατά τήν ὕψιστη αὐτή τελεσιουργία τῆς ἐπισκοπικῆς μυσταγωγίας, ἀντιμετωπίζει τούς συλλειτουργούς του καί συνομιλητές του «ἐν Συνόδῳ» ὡς ὑποδεεστέρους του καί τούς φέρεται μέ τραχύτητα καί μέ ἀγένεια. Ἐνῶ αὐτός σφετερίζεται τό Συνοδικό χρόνο, ἀραδιάζοντας κενολογίες, ὅταν ἕνας Συνοδικός Σύνοδος τολμήσει νά ἐκφέρει ἀντιρρητική ἀποψη, τόν ἐπιπλήττει καί τόν ἐπιτάσσει νά σιωπήσει καί νά καθήσει στή θέση του.

«Σταμάτα, κάτσε κάτω», εἶναι ἡ διαταγή τοῦ προέδρου τοῦ Συνοδικοῦ Σώματος. Καί αὐτό τό «σταμάτα, κάτσε κάτω», ἀκόμα καί ἂν ἀπευθυνόταν σέ ἕνα μαθητή τοῦ δημοτικοῦ σχολείου θά ἀποτελοῦσε ἀπαράδεκτη συμπεριφορά καί προσβολή τῆς προσωπικότητάς του. Πῶς, ὅμως, νά χαρακτηρίσει κανεῖς τή συμπεριφορά αὐτή, ὅταν ἀποτελεῖ

πράξη ρουτίνας γιά ἕνα Ἀρχιεπίσκοπο καί ἡ προσβολή ἀπευθύνεται σέ ἕνα συνιεράρχη του, προκαθήμενο μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας καί ὑπεύθυνο, ὅσο καί αὐτός, γιά τή διαμόρφωση τῆς κοινῆς πορείας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος στά μονοπάτια τῆς σύγχρονης ἱστορίας;

Αὐταρχικός καί θιασώτης τοῦ μονολόγου, τοῦ δικοῦ του λόγου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος στήν ἔδρα τῆς εὐθύνης του. Ὑποστηρικτής τοῦ διαλόγου καί τῶν Διμερῶν Συνομιλιῶν, ὅταν γράφει στό Φανάρι. Μέ τή διψυχία του καί τή διπλοπροσωπία του δέν πείθει καί δέν ἀνοίγει δρόμο συνδιάσκεψης καί συνεννόησης. Ἀπλά, ἀποκαλύπτει τό διχασμό τῆς προσωπικότητάς του καί τή νοοτροπία, πού τόν διακρίνει, νά μεταφέρει τά σοβαρά προβλήματα στό γήπεδο τῆς φαιδρότητας.

4. Οἱ προηγούμενες χρούσεις.

Γιά νά κάμψει ὁ Χριστόδουλος τήν ἀντίσταση τοῦ Πατριάρχη καί τῶν λοιπῶν παραγόντων τοῦ Φαναρίου, ὑπενθυμίζει, ὅτι δύο φορές στό παρελθόν (στή ροή τῶν 150 χρόνων ἀπό τήν ἀνακήρυξη τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας) τέθηκε τό θέμα τῶν «πρωτείων» τοῦ Ἀθηνῶν καί τοῦ μνημοσύνου τοῦ ἀπό ὅλους τούς Ἱεράρχες.

Μεταφέρουμε τήν πρώτη σχετική περικοπή τῆς ἐπιστολῆς Χριστοδούλου:

«Ὡς οὕτως τό θέμα τοῦτο ἀπασχόλησε τήν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἐπελήφθη αὐτοῦ ἤδη ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Παπαδοπούλου ἐν ἔτει 1923, δηλαδή κατά τό πρῶτον ἔτος τῆς Ἀρχιεπισκοπείας αὐτοῦ. Κατ' αὐτήν ὁ τότε Προκαθήμενος εἶπεν ἐπὶ λέξει: "Ἡ κανονική τάξις καί ἀκρίβεια εἶναι νά μνημονεύηται ὁ Πρῶτος· τό ἔθιμον νά

μνημονεύεται ή Σύνοδος είναι όθνεϊον. Έπαναλαμβάνω ότι πρόκειται περί κανονικής άκριβείας· τοϋτο είναι ή έπιστημονική πεποίθησίς μου, δέν πρόκειται περί έμοϋ προσωπικώς”».

Είμαι γεγονόςς, ότι ό 'Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος έθεσε τό θέμα τοϋ «μνημοσύνου» κατά τό πρώτο έτος τής θητείας του στό θρόνο τών 'Αθηνών. 'Αλλά ύπάρχουν δυό παράμετροι, πού δέν έχει τό δικαίωμα νά τίς άποσιωπά ό κ. Χριστόδουλος. Καί αυτές είναι πάρα πολύ σημαντικές καί δίνουν άλλη διάσταση στό πρόβλημα καί στίς ανθρώπινες συμπεριφορές.

α) Τήν έποχή, πού ό 'Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος διατύπωσε τήν έπιστημονική του άποψη, πώς πρέπει νά μνημονεύεται ό «πρώτος», τό σύστημα διοίκησης στήν 'Εκκλησία τής 'Ελλάδος ήταν έντελώς διαφορετικό. Οί 'Ιεράρχες, πού ποίμαιναν τίς 32 εκκλησιαστικές έπαρχίες, δέν ήταν Μητροπολίτες, αυτόνομοι καί προσωπικά ύπεύθυνοι. Σ' όλόκληρη τήν έκταση τοϋ έλλαδικοϋ χώρου ύπήρχε ό Μητροπολίτης 'Αθηνών, πού ήταν καί πρόεδρος τής Διαρκούς 'Ιερᾶς Συνόδου καί οί 32 'Επίσκοποι. 'Η διάρθωση αϋτή θά μπορούσε νά ύπαχθει στό σχήμα έξάρτησης, πού ύπήρχε κατά τούς πρώτους αιώνες καί πού αντικατοπτρίζεται στόν ΛΔ' 'Ιερό Κανόνα τών άγίων 'Αποστόλων. Σύμφωνα μέ τόν 'Ιερό αϋτό Κανόνα, οί 'Επίσκοποι θά έπρεπε νά έχουν άμεση σχέση μέ τόν Μητροπολίτη καί νά έξαρτώνται διοικητικά από αϋτόν.

β) Τό σύστημα αϋτό άλλαξε κατά τό τέλος τοϋ πρώτου χρόνου τής άρχιεπισκοπικής θητείας τοϋ Χρυσοστόμου. Κατά τήν άλλαγή αϋτή οί 32 'Επίσκοποι όχι μόνο δέν υποχρεώθηκαν νά σκύφουν καί νά άναγνωρίσουν ως προϊστάμενό τους τόν ποιμένα τής

'Εκκλησίας τών 'Αθηνών, αλλά άνυψώθηκαν, όλοι άνεξαιρέτως, σέ Μητροπολίτες. Καί ή πρόταση για μνημόνευση τοϋ «πρώτου» έγκαταλείφθηκε όριστικά.

Στό φύλλο τής «έφημερίδας τής Κυβερνήσεως» τής 31ης Δεκεμβρίου 1923 δημοσιεύτηκε ό νέος Καταστατικός Νόμος τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος. Καί αϋτός άνύψωσε όλους τούς 'Επισκόπους στήν τιμή καί στήν περιωπή τοϋ Μητροπολίτη. 'Ο Μητροπολίτης 'Αθηνών ονομάστηκε 'Αρχιεπίσκοπος. Καί οί 'Επίσκοποι, πού ποίμαιναν τίς εκκλησιαστικές έπαρχίες, ονομάστηκαν Μητροπολίτες. 'Από τή στιγμή εκείνη τό σύστημα διοίκησης τοποθετήθηκε σέ άλλη βάση. 'Ο ΛΔ' 'Αποστολικός Κανόνας δέν κάλυπτε πιά τίς σχέσεις τών Μητροπολιτών μέ τόν 'Αρχιεπίσκοπο. 'Ολοι, 'Αρχιεπίσκοπος καί Μητροπολίτες ήταν ισότιμοι καί ισόκυροι. Καί έμεινε νά μνημονεύουν, κατά τήν τέλεση τής 'Αναίμακτης 'Ιεουργίας, τήν κοινή, «έν 'Αγίω Πνεύματι», Σύναξή τους, πού είναι ό άποδέκτης τοϋ φωτισμοϋ τοϋ Παναγίου Πνεύματος καί πού έχει τήν εϋθύνη νά ρυθμίζει όλα τά θέματα τής 'Εκκλησίας.

Αϋτή τήν άλλαγή, τήν ιστορική καί καθοριστική άλλαγή, τήν άποσιωπά σκόπιμα ό κ. Χριστόδουλος, καθώς αναφέρεται στόν 'Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο καί στήν πρόταση, πού έκανε κατά τήν άρχή τής θητείας του για «μνημόνευση» τοϋ «πρώτου».

γ) Όπως άποσιωπά καί κάτι άλλο. Τίς αντιδράσεις τών ύπόλοιπων 'Επισκόπων, όταν κατά τή Συνοδική διάσκεψη ό Μητροπολίτης, τότε, 'Αθηνών έθεσε τό θέμα τής μνημόνευσής του.

Τά ιστορικά στοιχεία αναφέρουν, ότι, κατά τήν πρώτη μέρα, πού τέθηκε από τόν Μητροπολίτη 'Αθηνών Χρυσόστομο τό θέμα

τῆς «μνημόνευσής» του ὡς «πρώτου», ἡ Σύνοδος φάνηκε χαλαρή καί φήφισε τήν πρότασή του. Τήν ἐπόμενη, ὅμως, μέρα καί ἴσως μετά ἀπό σχετικές διαβουλεύσεις, οἱ Συνοδικοί ἔφεραν καί πάλι τό θέμα σέ συζήτηση καί διατύπωσαν διάφορη γνώμη. Κάποιοι, μάλιστα, ἀπό αὐτούς ἔφτασαν σέ ὀξύτητα.

Ὁ Καλαβρύτων Τιμόθεος ἔθεσε θέμα, ὅτι ἡ ἀπόφαση τῆς προηγούμενης μέρας στηριζόταν στήν ἰσχυρή πλειοψηφία τῶν δύο φήφων. Καί, μέ τό δεδομένο, ὅτι ἡ μιὰ φήφος ἦταν τοῦ Προέδρου, πού ἐνδιαφερόταν προσωπικά γιά τή θέσπιση τοῦ «μνημοσύνου», ἀπέμενε ἡ πλειοψηφία τῆς μιᾶς μόνο φήφου. Καί πρόσθεσε: «Ὅταν μνημονεύωμεν τῆς Ἱ. Συνόδου, ὑπάρχει συναδελφική ἐνότης. Ὁ Κανὼν λέγει διά τήν στενήν Σύνοδον, ἔνθα ὑπάρχουσι τιτουλάριοι Ἐπίσκοποι. Τό πνεῦμα τῆς Κ.Δ., τῶν Κανόνων, τῆς ἰσότητος, ἐπιβάλλει τό μνημονεύειν τῆς Συνόδου. Τό ζήτημα εἶναι σπουδαῖον, οὐχί δέ προσωπικόν. Οἱ ἐπιγινόμενοι θά κρίνωσιν ἡμᾶς καί δέν πρέπει νά ὑπάρχωσι διαιρέσεις καί ἐνδέχεται νά γίνη σχίσμα».

Ὁ Ὑδρας Προκόπιος εἶπε: «Ὁμολογῶν, ὅτι τό πνεῦμα τῶν Κανόνων εἶναι νά μνημονεύηται ὁ πρῶτος. Πλὴν ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει προηγούμενον, ἀριθμοῦν ἐνενηκονταετῆ βίον. Ἦδη μετά τήν ψηφισθεῖσαν χθές διάταξιν μεταβαίνοντες οἱ ἄγιοι ἀδελφοί εἰς τάς ἐπαρχίας των, φρονοῦσιν ὅτι θά θεωρῶνται ἐξαρτήματα τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου. Καλόν ὅθεν εἶναι ν' ἀναμείνωμεν καί τοὺς ἐλευσομένους ἀδελφούς καί ἀπό κοινοῦ κανονισθῇ ὁ τρόπος τοῦ μνημοσύνου, τοσοῦτω μᾶλλον δέ, καθόσον ἡγέρθη σχετικὸς θόρυβος».

Ἐνδεικτικὴ εἶναι καί ἡ ἀγόρευση τοῦ

τότε Μητροπολίτη Κορινθίας καί, μετέπειτα, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Δαμασκηνοῦ: «Οἱ Κανόνες οἵτινες ἀνεφέρθησαν ἀναφέρονται εἰς σχέσεις Ἐπισκόπων πρὸς τοὺς Μητροπολίτας, εἰς οὓς ἦσαν ὑποτελεῖς καί δίχα γνώμης αὐτῶν οὐδέν ἠδύναντο ἐπιτελέσαι· οὐδέν ὅμως τοιοῦτον συμβαίνει παρ' ἡμῖν· συνεπῶς δέν δύναται νά γίνη δεκτὴ ἡ ἀποφίς τοῦ ἁγίου Τρίκκης. Ἡθέλησαν νά παραιοῦσιν τήν θέσιν τοῦ Μακαρ. Ἀθηνῶν πρὸς τήν τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου· λησμονοῦσιν ὅμως ὅτι ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τό πᾶν εἶναι ὁ Πατριάρχης καί ἄνευ αὐτοῦ οὐδέν δύναται γενέσθαι· ἔχω δέ τήν ἀντίληψιν ὅτι αἱ σχέσεις μεταξύ Ἀθηνῶν καί Μητροπολιτῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας δέν εἶναι ὅμοιαι μέ τήν τῶν Ἐπισκόπων στενῆς περιφερείας πρὸς τόν Μητροπολίτην αὐτῆς, ἡ δέ μνημόνευσις ἀπροσώπου Ἱ. Συνόδου ἐννοεῖ τοὺς ἀπαρτίζοντας αὐτήν».

Ὅλες αὐτές τίς ἀπόψεις, τίς ἀντίθετες πρὸς τήν ἀρχικὴ εἰσήγηση τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου, τίς παρέκαμψε ὁ κ. Χριστόδουλος, μέ τή δόλια πρόθεση νά ἐμφανίσει μόνο τή μιὰ ἀποψη καί νά πείσει(!) τόν ἀποδέκτη τῆς ἐπιστολῆς του Πατριάρχη Βαρθολομαῖο, ὅτι τό πρόβλημα παραμένει ἀνοικτό ἀπό τό 1923 ἵσαμε τό 2001. Ὡσάν νά μὴ εἶναι σέ θέση ὁ Πατριάρχης νά ἀνατρέξει στά γραπτὰ ντοκουμέντα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς καί νά ἀποστομώσῃ τόν κ. Χριστόδουλο.

δ) Ἀλλά ἀκόμη σοβαρότερη καί ἐπιβαρυντικὴ γιά τήν ἀκαμπτη ἐπιμονή τοῦ σημερινοῦ Ἀρχιεπισκόπου, εἶναι ἡ ἀπόληξη τοῦ αἰτήματος, πού πρόβαλε τότε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος. Ἄν καί, στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς Συνόδου, ἐγκρίθηκε ἡ πρότασή του καί θεσπίστηκε, μέ τήν ἰσχυρὴ πλειοψηφία τῶν δύο φήφων, ἡ «μνημόνευση»

του ὀνοματός του, οἱ ἀντιρρήσεις, πού διατυπώθηκαν τήν ἐπόμενη μέρα, τόν ἔπεισαν ὅτι δέν πρέπει νά ἐπιμείνει.

Καί, ὁ σοφός καί νηφάλιος Ἱεράρχης ἀπευθύνθηκε στούς συλλειτουργούς του καί εἶπε: «Δέν θέλω νά ἀποχωρισθῶμεν ἐν διαφωνίᾳ. Οὐδεὶς δέον νά ὑποστῇ μείωσιν τινα. Ἡμεῖς δέον ν' ἀπέλθωμεν ἅμα τῇ λήξει τῆς ἀποστολῆς μας ἐν ἀγαστῇ ὁμονοίᾳ καί ἀγάπῃ. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι πρόκειται περί κανονικῆς ἀκριβείας· τοῦτο εἶναι ἡ ἐπιστημονική πεποίθησίς μου, δέν πρόκειται περί ἐμοῦ προσωπικῶς. Ἐφ' ὅσον ἡγέρθησαν τοιαῦτα διαφωνίαι, ἅς δέν ἐπιθυμῶ, παρακαλῶ ν' ἀπαλειφθῇ ἡ ἀναγραφείσα διάταξις ἄλλως δέν εἶναι ἀπίθανον νά λάβῃ ἄλλην ἐξέλιξιν ἡ κατάστασις».

Ἀπό κείνη τή στιγμή, ἴσαμε τό θάνατό του, πού ἦρθε ὕστερα ἀπό δεκαπέντε ὁλόκληρα χρόνια, ὁ σώρων Ἀρχιεπίσκοπος δέν ἐπανῆλθε στό ἀρχικό αἴτημά του. Δέ ζήτησε πρωτεῖα. Καί δέν ἀπήτησε ἀπό τούς συλλειτουργούς του νά τόν μνημονεύουν ὡς ὑπεροχικά «πρῶτο» καί ὡς προϊστάμενο. Ἀντίθετα, ὅταν συνέταξε τόν καινούργιο Καταστατικό Χάρτη, μερίμνησε ὅλοι οἱ συνεπίσκοποι του νά ἀναβαθμιστοῦν στήν περιωπή τοῦ Μητροπολίτη καί νά ἀποκτήσουν τήν πλήρη αὐτοτέλεια στήν ἐνάσκηση τοῦ ποιμαντικοῦ τους ἔργου. Μέ τό νέο Χάρτη, πού, ὅπως σημειώσαμε, δημοσιεύτηκε στήν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» τήν τελευταία μέρα τοῦ χρόνου, οἱ Ἐπισκοπές ἔγιναν Μητροπόλεις καί οἱ Ἐπίσκοποι Μητροπολίτες.

*

Ὁ κ. Χριστόδουλος ἀναφέρεται καί στή δεύτερη περίπτωση Ἀρχιεπισκόπου, πού ἀνακίνησε θέμα «μνημοσύνου». Πρόκειται γιά τόν Δαμασκηνό, πού, «ἐν μέσῃ κατοχῇ»,

δηλαδή σέ περίοδο τραγικῆς περιπέτειας τοῦ ἔθνους καί λιμοκτονίας τῶν Ὁρθόδοξων Ἑλλήνων, διανοήθηκε νά εὐρύνει τίς δικαιοδοσίες του καί νά ἀναβαθμίσει τό γόητρό του. Λησμονώντας τήν ἀγόρευση, πού εἶχε κάνει στή Σύνοδο τοῦ 1923, τήν κάθετα ἀρνητική στάση του στό αἶτημα τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου νά μνημονεύεται ὡς «πρῶτος», ζήτησε καί αὐτός νά ὑπαχθοῦν οἱ Μητροπολίτες στόν ΛΔ' Ἱερό Κανόνα. Νά τόν ἀναγνωρίσουν ὡς «πρῶτο» καί νά τόν μνημονεύουν στίς Ἱερές Ἀκολουθίες.

Πρέπει νά σημειωθεῖ, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, προνοητικός, δέν ἀποτόλμησε νά προβάλλει ὁ ἴδιος τό αἶτημα, ἀλλά τό ἐμφάνισε στήν Ἱερά Σύνοδο μέ εἰσήγηση τοῦ τότε Μητροπολίτη Θεσσαλιώτιδος Ἱεζεκιήλ.

Ἀλλά καί στήν περίπτωση αὐτή τό αἶτημα ἔπεσε στό κενό. Οἱ ἀντιδράσεις ἦταν σοβαρές. Καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, εὐφυής καί πολιτικά εὐστροφος, ἐμφανίστηκε διαλλακτικός καί πρότεινε τήν παραπομπή τοῦ προβλήματος σέ ἐπιτροπή. Ἔτσι ἔσβησε ὁ θόρυβος καί λησμονήθηκε ἡ ἀπαίτηση.

Ὅλη αὐτή ἡ ἐξέλιξη ἀποδυναμώνει τήν ἐπιχειρηματολογία τοῦ κ. Χριστοδούλου καί ἀποδεικνύει οὐτοπική τήν ἐπίκληση τῶν δύο παραδειγμάτων Ἀρχιεπισκόπων, πού ζήτησαν τή θέσπιση τοῦ μνημοσύνου τοῦ ὀνόματος τοῦ «πρῶτου».

Οἱ δύο Ἀρχιεπίσκοποι, μετά τήν ἀρνητική στάση τῶν Συνοδικῶν, ἀπέσυραν τό αἶτημα καί τό παρέπεμφαν στή λήθη.

Καί ἦρθε, στήν ἀρχή τῆς τρίτης χιλιετίας, ὁ φιλόδοξος Χριστόδουλος νά ξαναφέρει τό θέμα καί νά δημιουργήσει ἐνταση, ἱκανή νά προκαλέσει ρήγμα στήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐσπρωξε, δηλαδή, ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία στό χεῖλος τῆς καταστροφῆς.

5. 'Ο ΛΔ' Κανόνας.

Είναι χαρακτηριστική και, ταυτόχρονα, προβληματική, ή επιμονή του 'Αθηνών και τών δορυφόρων του, ότι τόν έντονο άγώνα, πού έγκαινίασαν μετά τήν άρχιεπισκοπική έκλογή του 1998, τόν άποτόλμησαν άποκλειστικά και μόνο για τήν άποκατάσταση τής Κανονικής τάξης στην Έκκλησία τής Ελλάδος. "Οτι τήν καθιέρωση του «μνημοσύνου» του «πρώτου» τήν επιβάλλουν οι 'Ιεροί Κανόνες και ότι ή κατεστημένη σήμερα πράξη, νά μνημονεύεται κατά τις άρχιερατικές τελετουργίες ή 'Ιερά Σύνοδος και όχι ο «πρώτος» άποτελεί κατάφωρη παραβίαση και του γράμματος και του πνεύματος τών 'Ιερών Κανόνων, πού θέσπισαν Συνοδικά οι άγιότατοι Πατέρες μας.

Ένω, όμως, μιλούν για Κανονική τάξη και για 'Ιερούς Κανόνες, πού επιβάλλουν τό «μνημόσυνο» του «πρώτου», δέν επικαλούνται στίς έπιστολές τους, παρά μόνο ένα, τόν ΛΔ' Κανόνα τών άγίων 'Αποστόλων. Εισαγωγικά και άφηρημένα κάνουν λόγο για «'Ιερούς Κανόνες», πού δικαιώνουν τόν άγώνα τους, αλλά, καθώς προχωρούν στην άνάπτυξη τών ιδεών τους και τών επιχειρημάτων τους, δέν άνευρίσκουν τούς Κανόνες, πού επιτάσσουν τήν πρακτική του άρχιεπισκοπικού «μνημοσύνου». Και έπειδή πιέζονται νά παρουσιάσουν 'Ιεροκανονικά έρείσματα, καταφεύγουν στον ένα και μοναδικό Κανόνα, πού έμπεριέχει στο σώμα του τόν όρο «πρώτος», αλλά δέν προσφέρεται για κάπηλεία και για στήριξη ενός άνιερου άγώνα επέκτασης τών έξουσιών και τών προνομίων.

'Αναγκάζομαι, για μιá ακόμη φορά, νά μεταφέρω έδω όλόκληρο τό κείμενο του 'Ιερού αυτού Κανόνα, για νά μπορέσουν οι άναγνώστες αυτής τής κριτικής προσέγγισης νά

παρακολουθήσουν τις μεθοδεύσεις τής στρέβλωσης.

«Τούς επισκόπους έκάστου έθνους ειδέναι χρη τόν έν αυτοίς πρώτον, και ήγεισθαι αυτόν ως κεφαλήν, και μηδέν τι πράττειν περιττόν άνευ τής εκείνου γνώμης· εκείνα δέ μόνα πράττειν έκαστον, όσα τή αυτού παροικία επιβάλλει, και ταίς ύπ' αυτήν χώραις. 'Αλλά μηδέ εκείνος άνευ τής πάντων γνώμης ποιείτω τι. Ούτω γάρ όμόνοια έσται, και δοξασθήσεται ο Θεός, διά Κυρίου, έν άγίω Πνεύματι· ο Πατήρ και ο Υιός και τό 'Αγιον Πνεύμα».

Παρατήρηση πρώτη: Είναι όμολογημένο από όλους τούς μελετητές τών Κανονικών διατάξεων τής 'Ορθόδοξης Έκκλησίας μας, ότι ο Κανόνας αυτός δέν καλύπτει τό σημερινό διοικητικό σύστημα τής Έκκλησίας τής Ελλάδος. 'Αναφέρεται στο σύστημα τής μητροπολιτικής συγκρότησης. Στην κεντρική πόλη μιáς επαρχίας, δηλαδή στη Μητρόπολη, ήταν έγκατεστημένος ο Μητροπολίτης. Και στα μικρότερα κέντρα διοικούσαν τις ένορίες και ποιμαίναν τό λαό οι 'Επίσκοποι, πού ήταν άμεσα έξαρτημένοι από τόν Μητροπολίτη. "Ολοι αυτοί μπορούσαν νά άσκούν έλεύθερα τά λειτουργικά και τά ποιμαντικά τους καθήκοντα, δίχως άναφορά στον «πρώτο», δηλαδή στον Μητροπολίτη. Για τά μεγάλα, όμως, θέματα, πού έμφανίζονταν σποραδικά και αίφνιδιαστικά, δέν έπρεπε νά έμπιστευόνται στη δική τους γνώμη και νά αυθαιρετούν, αλλά νά αναθέτουν τό πρόβλημα στην κοινή τους σύναξη, δηλαδή στη Σύνοδο. Οι 'Επίσκοποι δέν είχαν έξουσιοδότηση από τόν Κανόνα νά προχωρούν σε ρυθμίσεις χωρίς τή γνώμη του «πρώτου», αλλά και εκείνος δέν είχε τό δικαίωμα νά αυτοσχεδιάζει. Έπρεπε νά ζητάει τή γνώμη τών 'Επισκόπων του.

Είναι σαφές, ότι ο Ίερός αυτός Κανόνας εισάγει την άρχή της Συνοδικότητας. Δέν επιβάλλει τό σχήμα της ύποταγής, αλλά εμπνέει καί θεσμοθετεί τήν ἀδελφосύνη καί τόν ἀμοιβαίο διάλογο.

Ο Ζωναράς, ένας από τούς καταξιωμένους ἐρμηνευτές τῶν Ἱερῶν Κανόνων, δίνοντας τό στίγμα αὐτοῦ τοῦ Κανόνα, γράφει:

«... Ο Παρών Κανών τούς ἐκάστης ἐπαρχίας πρώτους ἐπισκόπους, τούς τῶν μητροπόλεων δηλονότι ἀρχιερεῖς, κεφαλὴν ἡγεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας κελεύει, καί χωρίς ἐκείνων μηδέν ποιεῖν, ὃ εἰς κοινήν ἀφορᾷ τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν, οἷον ζητήσεις δογματικές, οἰκονομίας περὶ σφαλμάτων κοινῶν, καταστάσεις ἀρχιερέων, καί ὅσα τοιαῦτα, ἀλλὰ περὶ τούτων ἐκείνῳ συνιόντες συνδιασκέπτεσθαι (νά συσκέπτονται σέ Σύνοδο) καί τό πᾶσιν ἄριστον δόξαν φηφίζεσθαι.

Τό σύστημα αὐτό δέν ἰσχύει καί δέν μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ στή δομή, πού ἔχει σήμερα ὁ διοικητικός μηχανισμός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀπό τό Δεκέμβριο τοῦ 1923 ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι ἔχουν ἀναβαθμιστεῖ σέ Μητροπολίτες. Κανένας δέν ἔχει ὑπό τίς ἐντολές του καί τόν ἑλεγχό του Ἐπισκόπους, πού ποιμαίνουν ἐπισκοπικές ἐπαρχίες. Ἀκόμα καί στήν περιοχὴ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πού ἡ ποιμαντική προσπάθεια βοηθεῖται (ἢ ὑποτίθεται ὅτι βοηθεῖται) ἀπὸ ἕνα ἀριθμὸ Ἐπισκόπων, κανένας ἀπὸ αὐτούς δέν ἀσκεῖ ὑπεύθυνα διαποίμανση καί δέν ἔχει δικαίωμα νά ἐπιτελέσει τὰ βασικά του καθήκοντα, χωρίς τήν ἀπαραίτητη ἄδεια τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Οἱ Μητροπολίτες εἶναι ὅλοι αὐτόνομοι, ὑπόλογοι μόνο στή Σύνοδο ὧν τῶν Μητροπολιτῶν, πού ἀποτελεῖ τήν ἀνώτατη διοικητική ἀρχή.

Γιὰ νά ὑπαχθεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλά-

δος στίς ρυθμίσεις αὐτοῦ τοῦ Κανόνα, θά πρέπει νά πάφουν οἱ ποιμένες τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν νά εἶναι Μητροπολίτες. Νά ὑποβαθμιστοῦν σέ Ἐπισκόπους. Καί νά ὑπαχθοῦν στήν ἐξουσία τοῦ «πρώτου», ὡς βοηθοὶ του καί ὑποτελεῖς του.

Ἰσαμε τό Δεκέμβριο τοῦ 1923 μπορούσε νά γίνει, ἔστω καί κατὰ προσέγγιση, ἀναφορά στόν ΛΔ' Ἀποστολικό Κανόνα. Καί τοῦτο, γιατί ὅλες οἱ ἐκκλησιαστικές ἐπαρχίες (τότε, μόνο 32) ἦταν Ἐπισκοπές. Καί ὁ Ἀθηνῶν ἦταν Μητροπολίτης. Ἦταν, λοιπόν, ἐπιτρεπτή καί νοητὴ ἡ ἐπίκληση τῆς Κανονικῆς αὐτῆς διάταξης, ἔστω καί ἂν δέν κάλυπτε στό σύνολό του τό αἶτημα, πού διατύπωσε, ἀμέσως μετὰ τήν ἀνάδειξή του σέ Ἀρχιεπίσκοπο ὁ μακαριστός Χρυσόστομος. Μετά, ὅμως, ἀπὸ τήν ἀπόρριψη τοῦ αἰτήματός του, προχώρησε ὁ ἴδιος σέ ὀριστικὴ ρύθμιση. Φρόντισε νά ἀνυψωθοῦν οἱ Ἐπίσκοποι σέ Μητροπολίτες καί νά συναποτελέσουν τή Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας, πού γιὰ πρώτη φορά λειτούργησε κατὰ τήν περίοδο ἐκείνη. Ἔτσι, μέ ἰσοτιμία καί μέ ἐλευθερία, μπορούν νά διαλέγονται καί νά ἐπιλύουν ὅλες τίς διαφορές, πού ἐπισυμβαίνουν στή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Παρατήρηση δεύτερη. Ἀκόμα καί μέ τήν ἀρχικὴ μορφή τοῦ Μητροπολιτικοῦ πολιτεύματος, ὁ ΛΔ' Κανόνας ἐπιβάλλει τή Συνοδικὴ διάσκεψη, ἀλλὰ δέν ἐπιβάλλει τό «μνημόσυνο» τοῦ «πρώτου». Ὁ συντάκτης, ὅμως, τῆς τρίτης ἐπιστολῆς, πρὸς τόν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο, Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, βρῆκε τό θάρρος, ἐκβιάζοντας καί παραβιάζοντας τόν Ἱερό Κανόνα, νά γράφει:

«Τὴν μνημόνευση τοῦ ὀνόματος τοῦ Πρώτου» εἰσάγει ὁ ΛΔ' Ἱερός Κανὼν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἀλλὰ τόν «Πρῶτον»

ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος τὸν ἀρνεῖται ἐπιμόνως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον».

Ποῦ τὴ βρῆκε τὴν εἰσαγωγή τοῦ «μνημοσύνου» ὁ Μακαριώτατός μας, διαβάζοντας τὸν συγκεκριμένο Ἱερό Κανόνα; Κάτι τέτοιο δέν ἀναφέρεται οὔτε καὶ ὡς ὑπαινιγμός. Χρειάζεται τολμηρὴ φαντασία ἢ, γιὰ νὰ εἰμαστε ἀκριβέστεροι, θράσος πλαστογράφου, γιὰ νὰ ὑποστηρίξει, ὅτι μέ τις ρυθμίσεις αὐτές εισάγεται ἡ ὑποχρέωση νὰ μνημονεύουν οἱ 80 Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴ μακαριότητά του.

Σ' ὅλο, λοιπόν, τὸ μῆκος τῶν ἐπιστολῶν, σὲ ὅποιο ἐκδιπλώνεται ἡ δῆθεν ἀγωνία καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου καὶ τῶν δώδεκα Συνοδικῶν, πού προσυπέγραψαν τὰ κείμενα, δέν μνημονεύεται ἄλλος Ἱερός Κανόνας, παρά μόνο ὁ ΑΔ' τῶν ἀγίων Ἀποστόλων. Καὶ ὁ Κανόνας αὐτός δέν εισάγει, ὅσο καὶ ἂν βιαστεῖ, τὸ «μνημόσυνο» τοῦ «πρώτου».

Τὴ χαριστική βολή στὶς ὑπερφίαλες ἀπαιτήσεις Χριστοδούλου, τὴν ἔδωσε ἐκεῖνος ὁ Ἱεράρχης, πού ἀπὸ τὴν ἀρχή, γιὰ λόγους καμουφλαρισμένης σκοπιμότητας, ἀνέλαβε τὴ διαβλητὴ πρωτοβουλία (καὶ «ἴσασιν οἱ μεμνημένοι») νὰ προβάλλει στὴν ἐπικαιρότητα τὴν ἀνάγκη καθιέρωσης τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ μνημοσύνου. Ὁ Κορίνθου Παντελεήμων. Αὐτός, σὲ πρόσφατο ἄρθρο του, πού δημοσιεύτηκε στὴν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα» στὶς 7 Ὀκτωβρίου 2001, ὁμολογεῖ, ὅτι «κάτω ἀπὸ τίτλους καὶ μνημονεύσεις ὑφίστανται πραγματικότητες πού δέν δικαιούμεθα νὰ τις ἀγνοοῦμε. Οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως ἐπάλεψαν γιὰ νὰ προστεθεῖ στὸν τίτλο τους τὸ «Οἰκουμενικός», ὅχι γιὰ νὰ κερδίσουν μίαν ἀχρηστὴ διάκριση, οὔτε γιὰ προσωπικὴ φιλοδοξία. Τὸ ζητούμενο ἦταν νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ μοναρχικὴ ἀξίωση τοῦ

Πάπα Ρώμης γιὰ πνευματικὴ καὶ διοικητικὴ ὑπεροχή (ἀπαιτήση ἀντικανονικὴ), πού ἀνέτρεπε θεμελιακὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν».

Στὴν περίπτωση τοῦ ἀγώνα τῶν Πατριαρχῶν, νὰ προσθέσουν στὸν τίτλο τους τὸ «Οἰκουμενικός» ἀφορμὴ ἦταν ἡ μοναρχικὴ ἀξίωση τοῦ Πάπα Ρώμης.

Στὴν περίπτωση τοῦ Χριστοδούλου, ποιά ἄραγε εἶναι ἡ ἀφορμή; Ἐπιταγὴ Ἱεροῦ Κανόνα δέν ὑπάρχει. Πρόκληση ἀπὸ τὸν Πάπα Ρώμης στὸν Ἀθηνῶν δέν ἐκδηλώθηκε. Ἄραγε γιὰ ποῖο λόγο ἄναψε ἡ πελώρια αὐτὴ φλόγα τῆς διαμάχης, πού ἀπειλεῖ μέ σχίσμα τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος;

6. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Τσεχίας.

Ἰδιαίτερα περίεργη εἶναι ἡ ἔμμονη ἀναφορά τοῦ συντάκτη τῆς τρίτης ἐπιστολῆς στὴν περίπτωση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Τσεχίας, πού ἀνακηρύχτηκε Αὐτοκέφαλη μόλις πρόσφατα, τὸ 1998.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἐμφανίζεται βαθεῖα ἐνοχλημένος καὶ παραπονεμένος, καθὼς διαβάξει στὸν Τόμο τῆς αὐτοκεφαλίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχίας, νὰ ἀναγνωρίζεται ὁ ἐκεῖ Μητροπολίτης ὡς «πρῶτος» καὶ νὰ θεσπίζεται ἡ «μνημόνευση» τοῦ ὀνόματός του ἀπὸ τοὺς ἐπαρχιοῦχους Ἐπισκόπους τῆς μικρῆς αὐτῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἀποκλείεται τὸ «μνημόσυνο» τοῦ ἴδιου ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ εἶναι τόσο βαρὺ τὸ πένθος του, πού τὸν κάνει νὰ διατυπώνει τὴν πικρία του ὅχι μόνο μιά, ἀλλὰ τρεῖς φορές. Ναί, τρεῖς φορές ἐπανέρχεται σὲ παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχίας καὶ ἐκφράζει τὴν ἀπορία του καὶ τὴ θλίψη του, γιὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἐκεῖ μέν προσφέρθηκε στὸν «πρῶτο» τὸ προνόμιο τοῦ «μνημοσύνου» ἐδῶ δὲ προβάλλεται σταθερὴ καὶ ἐπίμονη ἄρνηση.

«Όμως, (γράφει), τά ὡς ἄνω ἀπολύτως ἀρνητικά διά τόν “προεδρεύοντα” τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἦτοι τόν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος, ἀνατρέπονται ἄρδην ἐν τῷ προσφάτῳ Πατριαρχικῷ καί Συνοδικῷ Τόμῳ τοῦ 1998 τῆς “εὐλογίας τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἐν Τσεχίας καί Σλοβακίας Ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας”... Ὅσον δέ ἀφορᾷ εἰς τήν μνημόνευσιν ἀπό μέρους τῶν “ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν” τῆς ὡς ἄνω Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχίας καί Σλοβακίας, οὗτοι “μνημονεύουσιν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πράγας ὡς τοῦ ἐν αὐτοῖς πρώτου”. Κατά ταῦτα, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον χρησιμοποιοεῖ “δύο μέτρα καί δύο σταθμά” εἰς δύο ὁμοίας περιπτώσεις ἐν σχέσει πρὸς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καί τήν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχίας καί Σλοβακίας. Ἐκτός δέ τῆς προσφάτου ἐν ἔτει 1998 περιπτώσεως, ὑπάρχουν καί προγενέστεραι ὁμοιοι περιπτώσεις “εὐλογίας” Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν».

Ἡ ἀναφορά αὕτη κρύβει μέσα της τοὺς μύχιους πόθους τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου. Τὴν πρόθεσίν του νά ὑποβαθμίσει τοὺς Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν τάξιν τῶν Ἐπισκόπων. Ἡ ὑπογράμμισή του, ὅτι πρόκειται γιὰ ὅμοιες περιπτώσεις, μόνο τὴν ἀλήθεια καί τὴν πραγματικότητα δέ σκιαγραφεῖ. Στὴν κορυφὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος βρίσκονται 80 Μητροπολίτες. Στὴν κορυφὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχίας βρίσκεται ἓνας Μητροπολίτης, ἓνας Ἀρχιεπίσκοπος (κατὰ τὸ παλιό σύστημα, πού ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἦταν ὑποδεέστερος τοῦ Μητροπολίτη) καί δύο Ἐπίσκοποι.

Στὴν Τσεχία, μέ τὴ σύνθεση αὕτη, λειτουργεῖ ἡ διαλεκτικὴ τοῦ ἉΔ' Ἱεροῦ Κανόνα. Στὴν Ἑλλάδα ἔχει ἀλλάξει τὸ σύστημα καί ὁ Κανόνας αὐτός δέν ἔχει πιά ἐφαρ-

μογή. Μόνο ἂν καταργηθοῦν ὅλα τὰ πρόνομια τῶν Μητροπολιτῶν καί ἐπιστρέψουμε στὴ διάρθρωση, πού ὀρίζει ὁ Κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, θά μπορέσει νά γίνει λόγος γιὰ ὅμοιες περιπτώσεις ἢ νά διατυπωθεῖ παράπονο, ὅτι ἐφαρμόζονται «δύο μέτρα καί δύο σταθμά».

Ἄν ἔχει ἀμφιβολία ὁ κ. Χριστόδουλος, δέν ἔχει, παρὰ νά ἀνοίξει τὰ ἐπίσημα «Δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», αὐτά, πού ἐκδίδει ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία» καί νά ἀνατρέξει στὴ σελίδα 1344. Ἐκεῖ θά δεῖ, πῶς ἀπὸ τοὺς τέσσερες Ἱεράρχες, πού ποιμαίνουν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχίας καί Σλοβακίας, ὁ ἓνας, ὁ πρόεδρος τῆς τοπικῆς Συνόδου εἶναι Μητροπολίτης καί οἱ ἄλλοι τρεῖς λειτουργοῦν σὲ σχέση ἐξάρτησης ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη.

Ἀφοῦ τό παράπονό του, πού τό ἐκφράζει τόσο ἔντονα πρὸς τὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο, εἶναι γιὰ τὴν σιγοντάρει τὴν ὑποτίμησιν τῶν 80 Μητροπολιτῶν, ὥστε νά ἐξαρθεῖ ἡ δική του παρουσία ὡς ὑπέρτατου καί υπεράξιου (καί καθὼς φαίνεται αὕτη εἶναι ἡ σταθερὴ ἐπιδίωξή του), τότε δέν ἔχει, παρὰ νά τό πεῖ καθαρά. Ἔτσι, πού νά ἐνημερωθοῦν ὅλοι οἱ Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί νά καθορίσουν τὴ στάση τους. Ἄν ἀποδέχονται νά προσφέρουν τὴν ἐπισκοπικὴ τους ἀξιοπρέπεια καί αὐτοτέλεια σπονδῇ στό βωμὸ τῆς ὑπεροφίας τοῦ προκαθημένου καί νά προσημειώσουν καί τὴν ὑποτίμησιν τῶν διαδόχων τους στὸν ὅποιονδήποτε αὐριανὸ ἐκκλησιαστικὸ δικτάτορα, νά σκύβουν δουλικά τό κεφάλι καί νά ὑποταγοῦν. Ἄν, ὅμως, κολπώνονται ἀπὸ τό αἶσθημα τῆς εὐθύνης, γιὰ τὴ σημερινή καί τὴν αὐριανή πορεία τῆς Ἐκκλησίας Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τὴν ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ Συνοδικοῦ πολιτεύματος, νά ἀντιμετωπίσουν τὴν πρόκληση τῆς ἡγεμονίας, ὅπως τὴν ἀντιμετώπισαν καί οἱ προκατοχοὶ τους κατὰ τίς δύο προγενέστερες φηλαφήσεις τοῦ ἴδιου αἰτήματος.

7. Η αινιγματική επίκληση.

Τή στρεβλωτική επιχειρηματολογία τή συμπληρώνει μιὰ ἀναφορά σέ ἀκρωτηριασμένο κείμενο τοῦ ἄλλοτε Μητροπολίτη Κυζίκου Καλλινίκου, πού εἶχε δημοσιευτεῖ στήν ἐφημερίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «Ἐκκλησιαστική Ἀλήθεια» τήν 23η Ἰανουαρίου τοῦ 1923.

Ἔτσι, ὅπως μεταφέρεται τό ἀπόσπασμα τῆς μελέτης τοῦ μακαριστοῦ αὐτοῦ Ἱεράρχη, δέν ἐπιτρέπει στόν ἀναγνώστη νά σχηματίσει σαφὴ ἀντίληψη γιά τίς ἀπόψεις του ἢ γιά τό λόγο, πού θεωροῦσε «σοφιστικὴ πλάνη» τό διοικητικὸ σχῆμα, τό ὁποῖο διαμορφώθηκε στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τήν ἔκδοση τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τοῦ 1850. Ἄν κανεὶς εἶχε μπροστά του ὁλόκληρο τό κείμενο τοῦ ἄρθρου θά μπορούσε νά ἔχει ἀκριβέστερη προσέγγιση.

Ὁ κ. Χριστόδουλος, ὁ συντάκτης τῶν ἐπιμαχῶν ἐπιστολῶν, γράφει:

«Ὁ ὡς ἄνω δεινὸς περὶ τό Κανονικόν Δίκαιον Ἱεράρχης, ἀποφαίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ὅτι διὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850, ἰδρυτικοῦ τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔκτοτε, ὁ ἐκάστοτε Ἀθηνῶν εἶναι ὁ «Πρῶτος» ἐν αὐτῇ. Γράφει ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦτου ταῦτα: «Σοφιστικὴ πλάνη. Ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν εἶναι ὁ Πρῶτος, ὃν ἀναφέρουσιν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες. Ὁ Πρῶτος, ὃν ἀναφέρουσιν οὗτοι, δέν εἶναι «ὁ Μητροπολίτης, ἀλλὰ ὁ ἐν τῇ Μητροπόλει προεστὸς Ἐπίσκοπος», ὁ τῆς Μητροπόλεως Ἐπίσκοπος (Ἀντιοχείας Θ') ὁ Ἐπίσκοπος δηλαδὴ τῆς ἑδρας τῆς πρωτεύουσας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας. Εἶναι τοιοῦτος ὁ Ἀθηνῶν».

Καὶ ἐν συνεχείᾳ γράφει: (Περαιτέρω μὴ δέν πράττειν ἐπιχειρεῖν (τούς λοιποὺς Ἐπισκόπους) δίχα τοῦ τῆς Μητροπόλεως Ἐπι-

σκόπου» ὀρίζει ἡ αὐτὴ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος, ἐπεξηγοῦσαν «τελείαν δέ εἶναι ἐκείνην τὴν Σύνοδον ἢ συμπάρεστι καὶ ὁ τῆς Μητροπόλεως» (Κανὼν ΙΣΤ) καὶ τότε μόνον δύναται ἵνα προβῇ εἰς ἐκλογὰς ἀρχιερατικὰς. Καὶ προσθέτει ἡ αὐτὴ Σύνοδος: (Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα Συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει· τούτου δέ παρόντος ἐξάπαντος (Κανὼν ΙΒ)).

Ἄν μέ τὴν ἐπίκληση αὐτοῦ τοῦ ἀποσπάσματος ἀπὸ τῆς μελέτης τοῦ Μητροπολίτη Κυζίκου Καλλινίκου ἐπιδιώκει ὁ κ. Χριστόδουλος, ἀποκλειστικά καὶ μόνο, νά ἀποσαφηνίσει τούς δικούς του ὁραματισμούς, ὅτι, δηλαδή, μέ τὸν ἀγῶνα του, στοχεύει στό νά ἐπιστρέφει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος σέ ἐκεῖνο τό παλιὸ σύστημα, πού θεσμοθετοῦσε τὴν ὑποτέλεια τῶν Ἐπισκόπων στό Μητροπολίτη, πρέπει νά ὁμολογηθεῖ, ὅτι τό πετυχαίνει. Ἄν, ὅμως, ἐπικαλεῖται τὴ μαρτυρία τοῦ Κυζίκου, γιά νά καταδείξει τίς ἀδυναμίες τοῦ σημερινοῦ διοικητικοῦ συστήματος, ἀποδεικνύεται ἀνιστόρητος.

Ὁ Κυζίκου ἔγραψε τό ἄρθρο του προτοῦ οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνυψωθοῦν σέ Μητροπολίτες. Καὶ ἀντικατοπτρίζει, μέ τὰ γραφόμενά του, ἓνα ἐντελὲς διαφορετικὸ status qwo. Εἶχε μπροστά του τό Μητροπολιτικὸ πλαίσιο, πού τό προβλέπει ὁ Κανὼνας ΛΔ' τῶν ἀγίων Ἀποστόλων καὶ τό συμπληρώνει ὁ Θ' Κανὼνας τῆς Συνόδου τῆς Ἀντιοχείας. Καὶ ἦταν ἐπόμενο νά ζητᾶται τὴν ὁλοκληρωμένη λειτουργία τοῦ συστήματος.

Μετὰ τὴν ἀρθογραφία τοῦ Κυζίκου, πού χρονολογεῖται τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1923, καί, συγκεκριμένα, στίς 23 Φεβρουαρίου 1923, ἔγινε ἡ ἐκλογή τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσόστομου Παπαδοπούλου. Ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος, ὅπως εἶδαμε, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόρριψη τῆς πρότασής του νά μνημονεύεται τό ὄνομά του ὡς «πρώτου» στίς ἱε-

ρές Τελετουργίες, προχώρησε σέ ευρύτερη ανασύνταξη του διοικητικού συστήματος. Κατάρτισε και προώθησε στη Βουλή για ψήφιση, νέο Καταστατικό Νόμο. Και ο Νόμος αυτός, ριζοσπαστικός για κείνη την εποχή, άλλαξε δλόκληρο τό διοικητικό σύστημα της Έκκλησίας της Ελλάδος. Θεσμοθέτησε, νά ανυψωθούν όλες οι Έπισκοπές σέ Μητροπόλεις. Και όλοι οι Έπισκοποι νά ονομαστούν Μητροπολίτες. Ό δέ μοναδικός, ίσαμε τότε, Μητροπολίτης Άθηνών νά πάρει τόν τίτλο του Άρχιεπισκόπου. Από τή στιγμή εκείνη οι Έεράρχες της Έκκλησίας της Ελλάδος έπαφαν νά βρίσκονται σέ ύποτέλεια. Νά αισθάνονται μειονεκτικά άπέναντι στό πρόσωπο του Μητροπολίτη. Και κλήθηκαν, σέ πλήρη ίσοτιμία, νά μετέχουν στην Έερά Σύνοδο της Έεραρχίας, στό άνώτατο αυτό διοικητικό Σώμα, πού μελετάει και έπιλύει όλα τά θέματα.

Η άλλαγή ύπηρεε σημαντική και καθοριστική. Πρίν από τό Δεκέμβριο του 1923, άνώτατη και μοναδική άρχή της Έκκλησίας της Ελλάδος ήταν ή Διαρκής Έερά Σύνοδος. Από τήν ψήφιση και έφαρμογή του νέου Καταστατικού Νόμου, στις 31 Δεκεμβρίου του 1923, άνώτατη και μοναδική άρχή όρίστηκε ή Έεραρχία.

Άργότερα, τόν Σεπτέμβριο του 1925, μέ νέο Νόμο, θεσμοθετήθηκε ή λειτουργία και της Διαρκούς Έερας Συνόδου, αλλά όχι ως άυτοτελές και άποκλειστικό διοικητικό όργανο, αλλά ως έντολοδόχος της Έεραρχίας και έκτελεστής των άποφάσεών της.

Τό σύστημα αυτό, μέ διάφορες παραλλαγές και μέ πολλές άλλοιώσεις του ήθους και των ποικίλων άρμοδιοτήτων, ίσχύει και σήμερα, τή στιγμή, πού ό πρόεδρος των Συνοδικών Σωμάτων έγείρει ξανά τήν άπαιτήση νά σχύουν δουρικά και νά τόν άναγνωρίζουν ως ύπεροχικό πρόσωπο.

Ύστερα από αυτές τίς ιστορικές πληροφορίες και τίς αναλύσεις, άποβαίνει πρόδηλο,

πως ή έπίκληση των άπόψεων του Μητροπολίτη Κυζίκου Καλλινίκου, για τή στήριξη των άπαιτήσεων Χριστόδουλου, είναι, τό λιγότερο, άστοχη. Άλλη ιστορική πραγματικότητα κρίνει ό Κυζίκου. Σέ άλλο σχήμα έφαρμόζει τήν κριτική ό Άθηνών Χριστόδουλος. Είναι σάν νά έχει κοπεί ένα ρούχο για κάποιο ισχνότατο άσκητή και νά έπιχειρεί νά τό φορέσει ό σημερινός Άρχιεπίσκοπος.

8. Και ή κορωνίδα.

Γιά νά δλοκληρώσουμε τόν κατάλογο των θλιβερών έπιστημάνσεων και των στρεβλώσεων, πρέπει νά προσθέσουμε και μιά άκόμα. Και αυτή άποτελεί τήν κορωνίδα της ψευδολογίας και της ύποκρισίας.

Ό Άρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, για νά μαλακώσει τήν άκαμψία του Πατριάρχη Βαρθολομαίου και νά τόν ρυμουλκήσει σέ έκδηλώσεις μετριοπάθειας και άναγνώρισης της άγάπης και του σεβασμού της έδω πλευράς(!!) κεντρίζει τήν πατριαρχική εύαισθησία μέ τούτη τήν άποστροφή:

«Και εύλόγως ή καθ' ήμās Άγιωτάτη Έκκλησία διερωτάται και διαπυρνάεται διατί τοιαύτη άκραία και άφιλάδελος συμπεριφορά προς Αύτην παρά της μεγάλης Έκκλησίας; Μή και δέν είναι ή Έκκλησία ήμών διαρκής και μόνιμος συμπαραστάτης και βοηθός της μεγάλης Έκκλησίας; Μή και δέν άρδεύει διά των στελεχών αυτής κληρικών τάς έκκλησιαστικές παροικίας της διασποράς; Μή και δέν προκινδυνεύει έν τή ύπερασπίσει των δικαίων της Κωνσταντινουπόλεως; Δέν είναι ή Έκκλησία της Ελλάδος εκείνη ήτις είς πρώτην ζήτησιν παρεχώρησε προθύμως είς τό Οίκουμενικόν Πατριαρχείον πολύτιμα στελέχη Αύτης ως οι Άρχιεπίσκοποι Τυράνων και Πάσης Άλβανίας κ. Άναστάσιος και Άμερικης κ. Δημήτριος και πλειάδα Έπισκόπων του Οίκουμενικού Θρόνου».

Οι Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες, ἀπό τή μιᾶ ἀκρῇ τῆς ἑλληνικῆς πατρίδας ἴσαμε τήν ἄλλη, ἀλλά καί πολλοί ἀπό τούς Ὁρθόδοξους ἀδελφούς μας τῆς διασποράς γνωρίζουν τήν περιπέτεια τοῦ περιθωρίου, στήν ὁποία ἡ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μέ πρωταγωνιστές τό Χριστόδουλο καί τά ἄλλα μέλη τῆς Χρυσοπηγῆς, εἶχαν ρίξει τούς δυό ἐκλεκτούς Ἱεράρχες, τόν σημερινό Ἀρχιεπίσκοπο Τυράνων Ἀναστάσιο καί τόν Ἀμερικῆς Δημήτριο. Εἰδικά, στήν περίπτωση τοῦ Τυράνων Ἀναστασίου, ἡ Χρυσοπηγή μεθόδευσε, τό 1975, τή βίαιη ἀπομάκρυνσή του ἀπό τή θέση του Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, γιά νά τήν καταλάβει ὁ πνευματικός τοῦ Χριστόδουλου, ὁ κ. Καλλίνικος. Καί χρειάστηκε νά προσφύγει ὁ Ἀναστάσιος δυό φορές στό Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας καί νά ζητήσει τήν ἀκύρωση τῶν Συνοδικῶν ἀποφάσεων, πού τόν ἀπομάκρυναν ἀπό τή θέση του. Ἀλλά καί ὁ Δημήτριος, ἐπὶ δεκαετίες ὁλόκληρες κρατήθηκε ἐπιμελῶς σέ ἀπόσταση καί δέν κρίθηκε κατάλληλος(!) νά ἀναλάβει τή διαποίμηση Μητροπόλης. Καί ὅλη αὐτή ἡ ἀθλιότητα μεθοδεύτηκε, γιά νά μή βρεθεῖ κάποιος ἀπό αὐτούς μπροστά, κατά τήν ἐκκίνηση τῆς κούρσας γιά τήν κατάληψη τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου.

Καί ἐνῶ ὑπάρχει ὅλο αὐτό τό μελανότατο ἱστορικό, πού ἔχει διαχυθεῖ, ἀπό τήν πρώτη στιγμή, στό ἐκκλησιαστικό πλήρωμα καί ἔχει προκαλέσει αἰσθήματα ἀηδίας, ἔρχεται τώρα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος καί ὑπενθυμίζει στόν Πατριάρχη, ὅτι τοῦ προσέφερε, μέ πολλή ἀγάπη, ἐκδούλευση, παραχωρώντας τούς δυό Ἱεράρχες, γιά νά ἐπανδρώσουν ἐκκλησιαστικές ἐπάλξεις τῆς Πατριαρχικῆς διασποράς.

Ἄν καί ἡ ὑποκρισία ἔχει κάποια ὅρια, ἂν καί ἡ ψευδολογία δέν μπορεῖ νά ξεπεράσει κάποια ἐσχατιά, ἡ περικοπή αὐτῆ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ γράμματος ἐγγράφεται ὡς

κλασσικό δείγμα ἐκτραχηλισμοῦ. Ὁ κ. Χριστόδουλος, προσπαθώντας νά πετύχει τούς ὑπέρμετρα φιλόδοξους ὁραματισμούς του, φτάνει καί σ' αὐτό τό δείγμα τῆς διαστροφῆς, νά καταχωρεῖ ὡς ἐκδούλευση πρὸς τό Πατριαρχεῖο τό διωγμό καί τήν περιθωριοποίηση δυό ἐκλεκτῶν Ἱεραρχῶν, πού τούς ἐτίμησε καί τούς κάλεσε σέ συνεργασία ἡ Ἐκκλησία τῆς ἄλλοτε βασιλεύουσας.

*

Αὐτά τά στοιχεῖα ἐκτροπῆς τοῦ ἐκκλησιολογικοῦ προβληματισμοῦ καί στρέβλωσης τῶν δεδομένων τῆς ἱστορίας, τῆς παλιότερης καί πρόσφατης, τά καταθέτουμε, μέ πολλή ὀδύνη, στή συνείδηση τῶν Ποιμένων, τῶν ἐκπροσώπων τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης καί ὁλόκληρου τοῦ πληρώματος τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Καί συνοδεύουμε τήν ἀνάθεση αὐτῆ μέ τήν εὐχή, νά δραστηριοποιηθοῦν ὅλοι γιά τόν ἐπανεντροχιασμό τῆς διοίκησης τῆς Ἐκκλησίας μας στή σοβαρότητα καί στήν Κανονική τάξη.

Ο ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Δεκαπενθήμερο Δελτίο

Ἐκκλησιαστικῆς ἐνημέρωσης.

Ἱδιοκτητῆς:

ὁ Μητροπολίτης

Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.

Διεύθυνση: 19011 Αὐλῶν Ἀττικῆς.

Τυπογραφεῖο Κωνσταντίνου Σανιδᾶ,

Ἰωαννίνων 6 Μοσχᾶτο.